

TEMATISK KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET I HEMSEDAL KOMMUNE 2018 - 2021

Totteskogen rulleskianlegg – årets idrettsanlegg i Buskerud 2017

INNHALD

1	Innleiing	3
1.1	Om planen.....	3
1.2	Bakgrunn	3
1.3	Planarbeid	3
1.4	Evaluering av tidlegare plan.....	5
1.5	Definisjonar	6
2	Status	7
2.1	Folketalsutvikling	7
2.2	Medlemsutvikling	7
2.3	Idrettsanlegg.....	8
2.4	Friluftsliv	13
3	Målsetjingar	15
3.1	Relevante målsetjingar i kommuneplanen for Hemsedal 2009- 2021.	15
3.2	Offentlege mål.....	15
3.3	Kommunale mål.....	15
3.4	Handlingsmål	16
4	Verkemiddel.....	17
4.1	Godkjenning av anlegg	17
4.2	Finansiering av utbyggingskostnader	17
4.3	Kommunale virkemidlar	18
4.4	Drift og vedlikehald	18
5	Handlingsprogram 2013-2025	19
6	Vedlegg	19

1 INNLEIING

Planen skal vere ein tematisk kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Den er ein del av kommuneplanen. Planen består av ein status, behovsvurdering, målsetjing, handlingsplan (prioriteringar). Planen er retningsgjevande, men ikkje juridisk bindande.

1.1 Om planen

Kommunedelplanen skal vere eit nyttig verktøy for å planleggje/styre utbygginga av anlegg og område for idrett og friluftsliv. I ein samla plan vil ein få eit godt oversyn over behova på anleggssektoren, og ein vil få eit godt grunnlag til å gjere naudsynte prioriteringar.

Det er viktig at kommunedelplanen sitt hovudmål er i samsvar med dei overordna måla i kommunen si planlegging innafør kultursektoren. Heimel for utarbeiding av kommunedelplanen er nedfelt i *plan- og bygningsloven* § 5-2 og § 11-14.

Forøvrig er kommunedelplanen for idrett og friluftsliv eit krav for å kunne søke om spelemidlar frå Kulturdepartementet.

Sikring av eksisterande og framtidige areal til idretts- og friluftsførmål skal skje gjennom arealdelen til kommuneplanen og reguleringsplanar og/eller busetjingsplanar. Arealdelen i kommuneplanen er juridisk bindande for arealbruken i kommunen. Arealbehov for idretts- og friluftsførmål som vert dokumentert gjennom planarbeidet må innarbeidast i kommuneplanen sin arealdel, i aktuelle reguleringsplanar og busetjingsplanar.

1.2 Bakgrunn

Noverande plan for utbygging av idrettsanlegg vart vedtatt av kommunestyret i sak nr. 62/13. Planen den gongen skulle vera eit styringsverktøy i samband med bygging og rehabilitering av idretts-, friluftslivs- og nærmiljøanlegg. Planen omfattar offentlege anlegg, og anlegg eigd og drive av lag og organisasjonar. Kommersielle og privateigde anlegg er ikkje med i planen.

Den nye planen skal halde fram med å vere eit styringsverktøy i samband med bygging og rehabilitering av idretts-, friluftslivs- og nærmiljøanlegg. Planen omfattar offentlege anlegg, og anlegg eigd og drive av lag og organisasjonar, *ikkje* kommersielle eller privateigde anlegg.

Tiltaksdelen inneheld ei analyse som gjeld kommuneplanperioden tolv år framover og ein handlingsplan for dei neste fire åra. Handlingsplanen er prioritert, kva for anlegg skal få kommunal støtte, og kva for anlegg skal prioriterast i samband med søknader om spelemidlar.

1.3 Planarbeid

Kommuneplanen sin arealdel vart sist vedteken i K-sak 150/11. Arbeidet med ei omfattande revidering av tekstdelen er allereie i gang. Kommunen tek omsyn til skiløyper og turstigar i alt planarbeidet sitt.

I oppstart med revidering av kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet, vart det annonsert om oppstart for arbeidet i «lokalbladet» Kommuneposten og i Hallingdølen og ei påminning rett før høyringsfristen 1. juni på facebook. I tillegg til direkte brev til lag og organisasjonar, skulane, frisklivskoordinator og representanten for barn og unge. Føremålet var å få flest mogleg lag og

enkeltpersonar til å uttale seg i høve til planen. Administrasjonen har i tillegg kontaktet undergruppene i idrettslaget for direkte tilbakemelding i høve til den enkelte idrettsgrein.

Følgjande framdriftsplan var sett opp i samband med oppstart av arbeidet med revidering av kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet.

Avgjerds- tidspunkt	Milepæl	Kva skal vera gjort/gjerast	Ansvar	Vedtak
6. april		Sak om oppstart av planarbeid	Kulturkonsulent	Komm.styret
	19.april	Kopi av sak sendt til dei involverte	Kulturkonsulent	
	21.april 19. april 19. april	Kunngjering i Hallingdølen, Kommuneposten og på nettet om oppstart av planarbeid.	Kulturkonsulent	
	20.april	Brev og info ut ut til lag og organisasjonar	Kulturkonsulent	
	1. juni	Frist for innspel 6 veker høyringsfrist	Alle som vil høyrast i planprossessen	
	15. juni	Fastsetjing av planprogram	Kulturkonsulent	Livsløp
	22. juni	Fastsetjing av planprogram	Kulturkonsulet	Kommunestyret
	August	Vurdering av innspel til Livsløp	Kulturkonsulent	
15. september		Vedtak om å legge planen ut på høyring .		Livsløp
		Planen sendt ut på høyring.	Kulturkonsulent	
1. oktober		Høyringsfrist	Høyringspartar	
	November	Frist for å levere saka til Hovudutvalet for Livsløp	Kulturkonsulent	Innstilling Hovudutvalet for Livsløp
November		Endeleg vedtak i kommunestyret		Kommunestyret

1.4 Evaluering av tidlegare plan

Noverande plan vart godkjent i K-sak 62/13, 18.september 2008. Planperioden var sett til 2008-2020 for dei uprioriterte tiltaka. Sjølve planen inkludert prioritert handlingsprogramgjaldt for åra 2008-2012. Det har vore ein del aktivitet ut frå den gamle planen, sjølv om alt ikkje har vorte gjennomført. I førre planperiode fekk Hemsedal tildelt spelemidlar slik:

Totteskogen rulleskianlegg Grunnarbeid ytre sløyfe	kr 906.000	2017
Totteskogen rulleski, Grunnarbeid indre sløyfe	kr 878.000	2017
Totteskogen rulleskianlegg Lys	kr 910.000	2017
Gravsetstugu	kr 1.584.000	2016
Skaterampe Låven	kr 24.000	2015
Utviding kunstgras 5'er bane	kr 300.000	2015
Ballbinge, Tuv Skule	kr 200.000	2013

I tillegg er fylgjande søknader godkjent hjå Buskerud fylke, der ein ventar på tildeling av spelemidlar - såkalla etterslep pga for få midlar.

Totteskogen Rulleskianlegg	Asfaltering indre og ytre sløyfe i tillegg til standplass for laserskyting	Gjennomført
Skøytebane + garasje /lager	Idrettsplassen	Gjennomført
O-kart Vannin	Revidering av kart	Gjennomført

Oppfølging for framtida

- Skogshornstigen – ny søknad 2018
- Snøkanonanlegg og lys – ny søknad 2018 - ytterlegare utviding på stadion for å sikre snøforholda på stadion
- Skiløype med lys mellom Holdebakken og Tuv – ny søknad 2018
- Utviding av Trøimshallen/nybygg hall
- Uteområde skule
- Revidering o- kart
- Rehabilitering av fotballbanen
- Symjebasseng

Skogshornstigen – Hemsdal kommune har i samarbeid med Hemsedal utmarkservice gått saman om å utbetre stigen. Det er stor ferdsel på Skogshornstigen, og det er stor slitasje. Oppgradering vert

gjort for å redusere erosjon og lede folk inn på ein god stig slik at slitasjen i området vert minst mogleg.

Utviding av snøkanonanlegg - Når det gjeld skianlegget på Gravset har Hemsedal fått ein flott skistadion, Langrennsgruppa ynskjer vidare utvikling på Gravset og ynskjer utbygging i fyrste omgang av snøkanonanlegget på stadion. Vassanlegget er dimensjonert for ei slik utviding. Snøkanonanlegget har gjeve skiløypene gode snøforhold, men ein opplever at stadionsletta treng ytterlegare snølegging for å få ei heil og tett snøflate. Dette også for å dekke skileik/skicross området som ligg i tilknytning til stadion.

Skiløype/lysløype mellom Holdebakken til Tuv på vestsida ville vera ei god løysing for trim mellom sentra Tuv, Trøim og Ulsåk. Kommuna skal opprette gang og sykkelveg etter inbygjar initiativ og ein ser at ei skiløype ved sida av denne vil vera eit godt tiltak.

Utviding av Trøimshallen/nybygg hall – Hemsedal kommune har vedteke samanslåing av tre skular til ein og vil i den samanheng ha behov for utviding av dagens Trøimshall evt nybygg.

Uteområde ved ny skule.

Kommunestyret gjorde våren 2017 eit vedtak om skulesentralisering, dette gjer at vi må legge inn ei oppgradering av uteområdet for skulen.

O-kart

Revidering av orienteringskart er absolutt nødvendig for ei o-gruppe med stor aktivitet. Stadig er det endringar i høve til hogst og andre tiltak på areal i Hemsedal.

Rehabilitering av fotballbanen

Utskifting av dekke på fotballbanen i løpet av 3 – 5 år pga slitasje.

Symjebasseng er eit etterlengta tiltak, men det er uvisst kva tid det kan bli realisert.

Kommuneøkonomien er pressa, men tiltaket er heilt klart med på den prioriterte lista.

1.5 Definisjonar

Ordinære anlegg

Med ordinære anlegg meiner ein anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet samt eigenorganisert fysisk aktivitet.

Nærmiljøanlegg

Med nærmiljøanlegg meiner ein utandørsanlegg for eigenorganisert, fysisk aktivitet som ligg i eller i direkte tilknytning til eit bustadområde, og som er ein integrert del av dette. Nærmiljøanlegget skal

vera fritt, ålment tilgjengeleg for eigenorganisert, fysisk aktivitet, først og fremst for barn og unge (6 – 19 år). Anlegget er berekna for bruk av dei som bur i nærmiljøet og skal ta vare på behov for trim- og friluftaktivitetar for alle aldersgrupper, inkluder barn sitt behov for leik. Nærmiljøanlegg er vanlegvis ikkje berekna på konkurransar etter konkurranseidretten sine reglar. Eksempel på nærmiljøanlegg er nær-o-kart, ballslette og turstiggar.

Kommuneanlegg

Anlegg som dekkjer behovet for konkurransar etter gjeldande reglar på lags- og kretsplan, evt. for nasjonale konkurransar. Særiddrettar med stor utbreiing i kommunen bør ha minst eitt slikt anlegg. Eksempel på kommuneanlegg er symjehall, idrettshall og langrennsstadion med løypenett for konkurransar.

Fylkesanlegg og nasjonalanlegg

Dersom slike anlegg skal inn i planen må det skje i samråd med idrettskretsen og fylkeskulturadministrasjonen. Det er ikkje aktuelt å ta med slike anlegg i denne planen. Det finst ingen slike i Hemsedal i dag.

2 STATUS

Idrettsorganisasjonane sitt ansvar er å aktivisere befolkninga, og å betale den delen av driftskostnadene som dei kan klare *utan at primær oppgåva* lir unødig. Dette gir kommunen eit ansvar for å oppfylle sin del. Det er utarbeidd oversyn over det som er av idrettsanlegg i kommunen. Dette er ein del av Idrettsanleggsregisteret utarbeidd etter pålegg av kulturdepartementet og lagt ut på NIT. Registeret vert oppdatert årleg, etter pålegg frå Kulturdepartementet.

2.1 Folketalsutvikling

Hemsedal kommune har i fleire år hatt i overkant av 2000 innbyggjarar. I dag er det 2484 personar busett i kommunen. Folketalet dei seinare åra viser ein aukande tendens. Hemsedal er ein vekstkommune også når det gjeld turisme. I periodar av året bur det meir enn 20 000 personar i kommunen. Som ein konsekvens av Hemsedal sin status som reiselivsdestinasjon nyttar dei aller fleste av dei besøkande seg av dei tilboda som kommunen har av anlegg og område for idrett og friluftsliv.

2.2 Medlemsutvikling

I kommunen er det mykje organisert bruk av idrettsanlegga. Hemsedal idrettslag er framleis den største brukargruppa, men skulane nyttar også idrettsanlegga på dagtid. Det meste av bruken her er knytt til nærmiljøområdet rundt skulane og Trøimshallen/ gymnastikksalane. Det er også omfattande bruk av idrettsanlegga i vintersesongen der ungdom med mellombels opphald i bygda sjølv står for aktiviteten. All bruk av gymnastikksal/hall har vore gratis for alle brukargrupper. Det er ikkje gjort forsøk på å talfeste bruken av dei ymse anlegga. Ein kan også nemne at det mellom Hallingdalskommunane er eit utbreidd samarbeid innan langrenn, alpint og fotball.

Medlemstall pr 14.08.2017

Idrettslag	Medlemstal	U 17 år	18-19 år	20 år	Kvinner	Menn
Hemsedal idrettslag	1275	424	51	18	343	439
Hemsedal Skyttarlag	108	15			40	53
Hemsedal Golfklubb	240	34			79	127
Hemsedal skiforening	581	134			194	253

Registrerte medlemstall i Hemsedal idrettslag pr undergruppe pr 14.08.2017

Idrettsgrein	Totalt	t.o.m. 19 år	Kvinner	Menn
Fotball	312	257	13	42
Volleyball	72	29	17	26
Langrenn	256	98	73	85
Alpint	219	94	53	72
Trim	100	0	80	20
Orientering	138	67	31	40
Brettklubben	27	4	9	14
Skiskyting	66	28	8	30
Kampsport	20	10	4	6
Sykkel	22	3	5	14
Freex	196	97	45	54
Allidrett 4 - 12 år	17			

2.3 Idrettsanlegg

2.3.1 AKTIVITETAR MED ANLEGGSDÉKKING

2.3.1.1 Alpint

I skiheisanlegget har alpinidretten mange fine løyper til fri disposisjon og samarbeidet med skisentret er veldig godt. Hemsedal Idrettslag har frå gamalt av ei avtale som sikrar fri adgang til Hemsedalsløypa (Såhaugløypa). I tillegg får alpingruppa nytte parallellheisen og Holdeløypa. Dei får også sjølv drifte heisen etter opningstid.

Utfordringa er å dele løypene med turistar på kveldstid og i helger og høgtider. Spesielt fartstrening er vanskeleg å få til i heisen si opningstid.

Med søknad om å få arrangere VM i alpint i 2025 vurderer skisentret å opprette ny utforløype ned mot Totteskogen. Dette vil vera eit stort framsteg for alpingruppa, då ein lettare kan dele/stenge av området for trening og renn.

Alpingruppa har i samarbeid med skisentret flerie større arrangement i Hemsedal skisenter. Alpin har fleire satsande seniorløparar og fleire på landslaget. Eit godt alpinmiljø gjev gode utøvarar og forhåpenleg vil dei også delta i verdscupen.

Det er lite kommunen kan gjere for å betre tilhøva for idretten, anna enn å oppfordre heisselskapet til å fortsette det gode samarbeidet med idrettslaget.

2.3.1.2 Orientering

Gjennom eit aktivt arbeid i fleire år har orienteringsgruppa bygd opp eit godt tilbod av o-kart i ulike målestokkar. Eikre, Vannin, Ulsåk, Langeset, Torsetåsen,, Tuv, Synarsvaet, Lio, Mørkedalen og no sist eit sprintkart som dekker området Trøym. Alle karta er digitaliserte.

Men kart er «ferskvare» i Hemsedal. dvs. at i ei kommune som Hemsedal med så stor aktivitet på arealet, føreset ein kontinuerlig revideringsprosess med revidering at eit kart i året. Det er utbyggingar, hogstfelt og andre inngrep i naturen i tillegg til naturleg vekst.

Orienteringsgruppa har sett opp liste for revidering av Torsetåsen, Vannin og Ulsåk, men dei og har på planen eit nytt kart for Sjøheim – Kroken.

Orientering dekkjer ei stor breidde, både i alder, nivå og i alle lag. Den er vorte ein stor familieidrett, også dei aller yngste. Dette gjer at Hemsedal har unge som tidleg lærer å bli glad i naturen.

2.3.1.3 Volleyball

Trøimshallen er treningsarena for volleyballidretten og dei har faste treningar kvar veke.

Trøimshallen dekkjer samstundes Hemsedal barne- og ungdomsskule sitt behov for gymnastikksal, saman med inneidrettar som vert drive i regi av idrettslaget og andre. Hallen med sine mål på 24 x 18 m dekkjer alle aktivitetar som vert drive i dag, unnateke fotball.

2.3.1.4 Trim

Med Trøimshallen, Garderobebygget og gymsalar på skulane Tuv og Ulsåk har innandørs trim godt eigna lokale for trim. Oppbevaring av utstyr som matter, step-kasser, vekter osv er ei generell utfordring, og særleg i Trøimshallen.

Utandørs trimaktivitetar har gode tilhøve, m a Folk-i-form-løypene som vart oppretta i 1992 i regi av Turvegprosjektet. Topp 20 i regi av Turistkontoret er og eit mykje nytta trimtilbod.

Tufteløypa vart etablert av idrettslaget i 2015. Dette er ei løype som inneheld aktivitesstasjonar. Aktivitetløypa manglar infoplakatar.

2.3.1.5 Skyting

Hemsedal har ein skyttarbane med 13 elektroniske skyteskiver (100/300 m) på Torsetsida Anlegget vart bygd i 1972, men i løpet av 2000 tallet har skyttarlaget oppgradert og vedlikeholdt bygningsmassen. I underhøgda i garderobebygget ved Sentral idrettsanlegget har skyttarlaget ein miniatyrskyte bane med 9 elektroniske skyteskiver (15 m). Vedlikehald her skjer i samarbeid med idrettslaget og Hemsedal kommune. Hemsedal skyttarlag er eit aktivt lag som har over 100 medlemmer frå 10 – 75 år. Laget har fleire deltakarar på landsskyttarstemnet kvart år. Krona på verket har vore Kongepokalen frå Landsskyttarstemnet.

2.3.1.6 Fotball

Fotballinteressa er stor i bygda og etter utviding av kunstgrasbanen (5-er banen) i tillegg til eksisterande kunstgrasbane ved Sentralidrettsanlegget. Kapasiteten for trening og kampar for alle lag var sprengt.

I tillegg har kommunen sine tre skular ballbinge som ein del av sitt uteområde. Desse er imidlertid for små, dette går utover dei minste og jentene som då ikkje får spelt fordi bingane er fulle.

Når det vert lagt ut areal til bustadfelt vert det og avsett området for leik og idrett.

Utviklinga av ytterlegare aktivitet ved Sentralidrettsanlegget må sjåast i samheng med området rundt ungdomsklubben og Ungdomshuset Hugnadheim.

Fotballgruppa har ca 190 aktive ungar/ungdom og stiller lag i serie/cup i alder 6år og opp til senior herre. Fotballgruppa har også innleia eit samarbeid med Hallingdal fotballklubb for å auke kompetansa og spelegleda, samt for å gjere overgangen til juniornivå lettare.

Fotballgruppa har vore så heldige å få nokon i den eldre garde til å slodde banen, for å halde ein god kvalitet på dekket. Dette er ein tidkrevjande jobb, og må gjerast på dagtid. Deler av banen vert halde "grøn" heile året, slik at det også er eit tilbod vinterstid. Dette gjev høgare kostnadar med maskinar, drivstoff/vedlikehald, og ein må brøyte til rett tid om det ikkje skal bli is.

Dekket på fotballbanen bør skiftast om nokre år (tidspunkt avheng av kor mykje den blir brøyta, men ca 3-5år)

Fotballgruppa ser også at skulesentraliseringa og utviding av Trøimshallen eller nybygg av hall vil få konsekvenser for dei. Med ny storhall vil ein kunne flytte noko aktivitet innandørs og ein treng ikkje brøyte banen og dermed redusere slitasten på dekket.

2.3.1.7 Golf/ Tennisbaner

Golf har blitt ein populær aktivitet som også har appell til ungdom. Vi har to golfbaner i kommunen (ein i Grøndalen og ein saman med Gol ved Eikredammen). Kommunen har ikkje engasjert seg i bygging og drift av anlegga. I samband med golfanlegget i Grøndalen er det også bygd tennisbanar og ein sandvolleyballbane. Hemsedal golfklubb hadde planer om utviding til 12 eller 18 hol. Dette har dei gått bort frå, men dei har forbedret dei eksisterande 9 hol med nye utslagsplassar. Dette gjev større utfordringar for den enkelte spelar.

2.3.1.8 Styrketrening

Trening av styrke er ein viktig del av treningsopplegget for aktive idrettsutøvarar, men også for trimmarar. I samband med bygging av Trøimshallen vart det bygd eit styrketreningsrom i underhøgda. Rommet er godt utstyrt og mange nyttar tilbodet. Styrketreningsrommet blir mykje brukt, og ein merkar at dette er eit treningstilbod som i stor grad appellerer til ein del av sesongarbeidarane i kommunen. Hemsedal idrettslag har drifta av styrketreningsrommet.

2.3.1.9 Rullebrettbane/brettgruppa

Rullebrett dukkar stadig opp som ein populær aktivitet. Hemsedal kommune fekk tilbod om å overta ei brukt rampe, denne vart montert i tilknytning til Hemsedal barne- og ungdomsskule og Låven aktivitetshus. I Låven er det oppretta brettbane og klatrevegg/buldrebygg.

Brettgruppa har treningar og samlingar på Låven aktivitetshus både sommar og vinter, men nyttar også skisentret på vinteren.

2.3.1.10 Langrenn/hopp/skileik

Det er Gravset området som vert mest nytta som langrennsområde. Her er det løyper frå 750m til 33km som alle vert køyrt opp med løypemaskin. Løypene har litt varierende breidde. Ein kjem inn på løypenettet til sentrum, og til Golsfjellet frå desse løypene. Parkeringsplassen har vorte utbetra og utvida ved fleire høve og det er p-avgift og automatisk bom. P-avgifta går til Hemsedal utmarkservice som administrerar løypekøytinga. Det er og i nokon traserar utvida til breiare trasear for å betre tilhøva for skøyting.

Gravset er satsingsarenaen til langrennsgruppa i HIL, dei har no fått på plass snøkanonanlegg og Gravsetstugu. Eit flott samlingspunkt og eit miljøbyggande tiltak.

Utover behova langrennsgruppa har vil dette tiltaket også kome andre langrennsløparar til gode, å heve tilbodet ytterlegar for alle som nyttar seg av skiløypene rundt Gravset.

Langrennsgruppa arrangerar 3 store renn pr sesong. Gravsetrennet og Hemsedalsrennet. I tillegg Barnas Holmenkolldag med Hemsedal Skiforening. Til saman har det vore om lag 750 deltakarar på desse tre renna. Kunstsnoanlegget er med på å sikre avvikling av renna sjølv om Holmenkollrennet for barn vart avlyst sist år.

Skiløypa i Totteskogen vert nytta av turistar og dei som bur i sentrum og i Holdebakkområdet. Samtidig er området svært attraktivt som nærmiljøområde for Trøym.

I løpet av perioden har fleire løyper i høgjellet vorte preparert med trakkemaskin. Dette har vore med på å betre det totale langrennstilbodet for både dei fastbuande og dei tilreisande. Ordninga med "online" oppdatering av når skiløypa sist er trakka, er og eit godt tiltak.

Langrennsgruppa fekk tilrettelagt for hopp og skileik på Gravset, like ved stadion. Og gjennomførte ei oppgradering av dei kortaste løypene ved skistadion, for å knytte desse til eit skileik-område. Når det gjeld skileik på alpinski er det tilrettelagt for slik aktivitet både i barneanlegget og i blåparken i skisentret. Her er det nok mange ungar som tek sine fyrste og sine høgaste hopp.

Vidare tilrettelegging på Gravset, er å utvide snøkanonanlegget på stadion.

2.3.1.11 Kampsport

Hemsedal Idrettslag – Kampsport er ei gruppe som representerar to forskjellige greiner innan japansk kampkunst: Wado Ryu som er Karate og Jujitsu og Katori Shinto Ryu som er japansk våpenkunst. Det skal nemnast at leiar i kampsportgruppa har bygget sin eigen kampsport hall heime

på garden. Den største utfordringa er å skaffe eit golv (belegg?matter?) til treningslokalet som er både mjukt og robust nok til treningsformen.

2.3.1.12 Skøytebaner

Når tilhøva ligg til rette for det vert skuleplassar, balløkkka på Svøo og ved nokre høve idrettsbanen sprøyta med vatn for å få til skøyteis i vinterhalvåret. Hemsedal idrettslag overtok i 2015 skøytebanen som låg ved skiheisen. Denne er no flytt til idrettsplassen som vert nytta av både barn, ungdom og turistar.

2.3.2 AKTIVITETAR MED DÅRLEG ANLEGGSDÉKKING

2.3.2.1 Symjing

Når hemsedøler skal lære å symje må dei dra til Gol, med mindre dei nyttar fine sommardagar. Bygging av symjehall har vore gjenstand for diskusjon i fleire utval og politiske styre. Det føreligg både planar og teikningar for hall, utan at det er kome noko nærare avklaring. Ei gruppe som arbeidet med spørsmålet om symjehall overleverte i 2009 ein rapport til kommunestyret. I tillegg var ei ny gruppe i arbeid i 2015. Begge gruppene har sett på ulike løysingar for å kunne realisere draumen om symjehall og behandlingsbasseng. Etterspurnaden etter symjehall er stor blant bygdefolk, men til no har ikkje kommunen sett seg i stand til korkje å bygge eller drive ein hall.

2.3.2.2 Hopp

Hoppporten har vore meir populær i bygda enn kva som er tilfelle i dag – då vi ikkje har nokon hoppbakke. Sist vinter vart ein gamal hoppbakke, Stupulbakkjin, nytta til hopprenn, då med hopp laga av snø. Det vert i skileikområde på Gravset opprett hoppbakkar i snø i forskjellige størrelser tilpassa ungane som er med på skileik. Alle bør har moglegheit til skileik i nærområdet, og dette er noko ein må ta omsyn til ved planlegging av bustadområde.

2.3.2.3 Klatrevegg

Heilt sidan slutten av 60-talet har Hemsedal vore eit sentrum for fjellklatring i Sør-Norge. Fleire tiår før den tid vart dei første rutene i dalen gått opp. Naturen her har trekt til seg fjellklatrarar, men seinare også isklatrarar etter at denne sporten vart introdusert i Norge på 70-talet. Etterkvart som interessa for klatring i konkurransesamanheng har auka har også fleire klatrarar trekt til innandørs klatreveggar. Hemsedal har dei siste åra fått utgjeve ein klatreførar (guid/bok) for anbefalte turar både sommar og vinter.

I Låven aktivitetssenter er det ferdigstilt innandørs buldre/klatrevegg. Hemsedal turistkontor har sett opp ein klatrestein/klatresopp ved badeplassen i Hemsedal sentrum. I tilknytning til denne er det også sett opp fleire klatrestativ og andre aktivitetsapparat td. slakk line.

2.3.2.4 Luftsportanlegg

Dei bratte dalsidene i Hemsedal innbyr til flotte opplevingar for hangglidarar og paraglidarar. Sidan slutten av 80-talet har Hemsedal blitt ein populær stad for mellom anna Oslo Paragliderklubb. Kvar helg sommar og vinter kan ein sjå fargesprakande fallskjermar over Ulsåk, Trøym eller i Grøndalen.

2.3.2.5 Riding

Det er fleire som eig sin eigen hest i Hemsedal, og desse rir stort sett på stigar og grusveggar. Dette medfører stor slitasje og det har ved nokre høve vore drøfta om ein skal ha særskilde rideveggar.

I tillegg til dei private hestane er det aktørar som gir tilbod om rideturar i Hemsedal.

2.3.2.6 Sykkel

Dei siste åra er det tilrettelagt for ein del sykkelstigar og løyper i Hemsedal.

Hemsedal turistkontor har laga en lang kloppesti - bruer over myr på Kjølén. Sykkelgruppa har drevet utstrakt reinsking av sti nede i dalen og oppå fjellet for å gjere stisykling meire attraktivt.

Sykkelgruppa har bygd ein del bruer og reinsket løyper for heisbasert sykling i samband med skisenteret.

I august arrangerer også sykkelgruppa norges cup for heisbasert utforsyking, og har også en sykkefestival kvart år. Hallingdal har i samarbeid fått tilskot til å opprette sykkelparkar, denne er no under planlegging for Hemsedal sin del, den er planlagt plassert i Totteskogen.

2.4 Friluftsliv

Norsk friluftslivstradisjon har ei meir enn 100-årig lang historie og er ein del av mange si sjølvkjensle av å vere norsk. Men utan heimel i lovverket hadde vi neppe hatt høve til å drive eit så rikt og allsidig friluftsliv her til lands. Grunnlaget for friluftslivet er folk sin rett til fri ferdsel i utmark, om vinteren også på innmark (friluftsløven av 28. juni 1958). I omgrepet *fri* ligg ei plikt til varsam framferd, ein må vise omsyn til naturen og andre som ferdist ute. *Kva* slags ferdsel vert regulert av ei rekkje lover, t.d. naturvernlova, lov om motorisert ferdsel, bufelova osv.

Friluftslivet i Hemsedal har svært gode naturgitte føresetnader - både sommar og vinter.

Anlegga er i første rekkje knytt til kart, og oppmerka turveggar og skiløyper. Nokre av anlegga er i nærmiljøet, medan andre må ein nytte transport for å kome til. Parkeringsplassar ved nokre av utfartsstadene må reknast med ettersom p-plassen er anlagt med tanke på fysisk aktivitet, likeeins badeplassar, utspringpunkt for paraglider, klatreområde, toppturar på ski osv.

Det som gjer at Hemsedal kjem i ei særskild stilling i høve til mange andre kommunar er at mange aktivitetar har eit tilbod også gjennom dei kommersielle verksemdene, og i tilbod frå Turistkontoret og private firma. Det er ikkje ønskeleg at ein i kommunal regi skal byggje anlegg som konkurrerer med desse, tvert i mot er det naturleg med eit samarbeid. Kommunen si oppgåve må vere å sikre eit best mogleg tilbod til innbyggjarane då er det mindre viktig kven som står for tilbodet.

Kommunen deler ansvaret for arbeidet med turveg- og skiløypenettet med turistnæringa. Ein tredje, like viktig part, er grunneigarane som vederlagsfritt stiller grunn til disposisjon. Arbeidet med løypenettet vert organisert av Hemsedal utmarksservice.

Kommunen er godt dekket når det gjelder turkart. Orienteringsgruppa i idrettslaget har i tillegg til ei rekke o-kart, også laga to turkart og eit skikart i målestokk 1:30 000.

I kommuneplanen er det fastslått at ved planlegging av utbyggingsområde skal omsynet til friluftsliv vektleggjast ved å halde på stigar og ferdselskorridorar.

Skiløyper er eit viktig element å oppretthalde og skal ikkje nedbyggjast. Dersom skiløyper og stigar vert truga av nedbygging skal det gjennom planarbeidet utgreiast alternativ.

Hemsedal kommune har frå sist plan også fått vedteke ein eigen stig og løypeplan. K-sak 69/14.

2.4.1 BRUKARAR AV OMRÅDE OG ANLEGG FOR FRILUFTSLIV

Anlegg og område for friluftsliv rettar seg like mykje til fastbuande som til gjester i bygda. Folk som kjem på besøk er i første rekke ute etter opplevingar i friluft, anten det er tilrettelagde aktivitetar i skisenteret eller i langrennsløypene, eller det er ved eit stille fiskevatn langt frå folk. Dei fleste av oss ynskjer å kunne velje, - og som eit attraktivt feriemål eller ein stad ein ønskjer å bli buande - naturen er den fremste attraksjonen vi har i Hemsedal.

Det er vanskeleg å seie noko eksakt om brukartalet når det gjelder friluftsliv. Områda som er tilgjengelege blir svært godt besøkt, det syner t.d. overfylte p-plassar i Gravset-området om vinteren og yrande badeliv i Grytevatnet, sentrum og Rjukandefossen om sommaren.

Tilbodet når det gjelder tilrettelagt friluftsliv er organisert gjennom idrettslaget og o-gruppa sitt tilbod om tur- og skiorientering, turprogram frå hemsedal turlag og frå turistkontoret si side med Topp-20 og tilrettelagte turtilbod med eller utan vegleiar. I tillegg kjem skulen som har eit omfattande program i friluftsliv.

I kommunedelplanen:

Korleis det er der barn veks opp er avgjerande for ein trygg oppvekst, motorisk utvikling og god helse. Barna sin kvardag blir meir og meir stillesittande. Å skape omgjevnadar som gjev rom for fantasibasert leik, samvær og fysisk utfalding vert stadig meir viktig. Barn treng ulike muligheiter for utfalding av aktivitetar og ulike typar møteplassar avhengig av alder.

I planlegginga er det derfor viktig å sikre og skape gode plasser for barn som gjev rom for utfalding. Samtidig som vi ikkje må gløyme litt større barn som gjerne treng større område til andre typar aktivitetar som sykling, ballspel, skating med meir. Sjølv om det er eit stort sentralanlegg med stor fotballbane i Hemsedal, er dette ikkje alt. Utfordringa er å avsette areal for barn og unge i tettstadane og i nærområda der dei bur. For barn som veks opp i spreidd busetnad på ulike stader i grendene er dette med leike – og tumleareal ikkje det same behovet som tilrettelegging i tettstadane. Ved planlegging og lokalisering av bustadareal er trygge skuleveggar viktig og at det er gang- og sykkelvegsamband frå bustadfeltet til skule og sentrumsområda. Spesielt er dette viktig i turistbygda Hemsedal som stadig er under utvikling med turistutbyggingar med fleire gjester og dermed og auka biltrafikk i tillegg til stor gjennomgangstrafikk - aust - vest på Rv52.

3 MÅLSETJINGAR

3.1 Relevante målsetjingar i kommuneplanen for Hemsedal 2009-2021.

I Kommuneplanen for Hemsedal er det formulert langsiktige målsetjingar som også blir førande for denne planen:

- Det skal vere klare grenser mellom utbygde område og landbruks-, natur- og friluftsområde.
- Fritidsaktivitetar skal tilpassast etter barn og unge sine behov og føresetnader.
- Arealane skal vere store nok, og eigne seg for lek og opphald, gjere det mogeleg å leike på ulike måtar til ulike årstider, kunne brukast av ulike aldersgrupper og stimulere til samhandling mellom barn, unge og vaksne.

3.2 Offentlege mål

Dei statlege målsetjingane er å bidra til utbygging og rehabilitering av infrastruktur, slik at flest mogleg kan drive idrett og fysisk aktivitet. Prioritert målgruppe er barn og ungdom i alderen 6-19 år. Fylkesplanen for Buskerud seier at ei ynskja utvikling skal vera bærekraftig, helsefremmande og spesielt ta utgangspunkt i dei utfordringane barn og unge møter. Ei helsefremmande utvikling betyr ei utvikling der folk sin motivasjon og moglegheit for å ta vare på eigen helse vert styrka.

3.3 Kommunale mål

I ein liten kommune som Hemsedal er det vanskeleg å forutsjå alt som kan skje over ein så lang periode som denne planen går over. Personlege ressursar og engasjement er ofte avgjerande for å få gjennomført tiltaka. Kommunen har hatt liten ressurs til dei tilsette på kultursida og har difor ikkje kunna fylgje opp desse sakene så godt dei seinare åra.

Plan for idrett og fysisk aktivitet er med på å leggje til rette barn og unge sitt oppvekstmiljø.

Dei kommunale måla i ein slik plan er ein konsekvens av dei føringar og mål som er lagt til grunn i andre kommunale planar, slik som arealplanen og dei strategiar den er bygd på. I tillegg til at arealane skal vere store nok og eigne seg for lek og opphald, er det også viktig at arealane og anlegga som skal brukast av barn og unge skal vere sikra mot ureining, støy, trafikkfare og anna helsefare. Det er også viktig å ver merksam på den idrettspolitiske strategien som idrettsorganisasjonane og styresmaktene legg opp til, og ta omsyn til dei i planlegginga.

Den viktigaste idrettspolitiske oppgåva framover vil vere å stimulere idrettsinteressa hjå barn og ungdom. Ei for sterk satsing på idrettsanlegg som er dyre å bygge og drive, vil kunne gje mindre handlefridom til å stø dei mange tiltaka som gir stor aktivitetsgevinst blant dei yngste. Det er difor viktig å sjå kostnaden ved anlegga i forhold til den forventede aktiviteten dei vil skape.

I ein kommune som Hemsedal, med rikt høve til å drive idrett og aktivitet i friluft, bør ein også stille spørsmål om det er ynskjeleg med ei sterk prioritering av aktivitetar i kostnadsnevjande innandørsanlegg framfor aktivitetar i langt mindre kostnadsnevjande anlegg utandørs

Hemsedal er ein kommune med særleg god moglegheit for å drive eit allsidig og variert friluftsliv både sommar og vinter. Fjella er grunnlaget for verdiane i Hemsedal. Verdigrunnlag og forvaltning må

sjåast i samanheng. Det overordna må vere å bruke, men ikkje forbruke naturen. Kommunen støttar gjennom tilskot til Hemsedal utmarksservice og Hemsedal turisttrafikklag, tiltak som gjer friluftsliv meir tilgjengeleg for fleire og større grupper av både fastbuande og tilreisande.

Det er eit godt utbygd løypenett i tillegg til skiheisane, og mange spennande fjellturar for fleire årstider. Det er også nærturområde i tilknytning til tettstadane. I sentra Tuv, Trøym og Ulsåk er det tilrettelagt med merka turstigar. Torsetåsen er også eit viktig område for friluftsliv, der potensialet kan nyttast betre.

I nær tilknytning til Trøym finn ein "Folk-i-form"-løypene med Kongevegen som ei forlenging av dette turløypenettet. Dei seinare åra har prosjektet "Topp 20 i Hemsedal" gjort mange fjelltoppar lettare tilgjengeleg for fleire brukargrupper. Ein skal ikkje sjå bort i frå at ei slik satsing på merking av turvegar har ført til auke i motivasjonen for å drive fysisk aktivitet hjå ein del av innbyggjarane. Måla er ikkje sett opp i prioritert rekkefølge.

3.4 Handlingsmål

3.4.1 HANDLINGSMÅL I

Leggje til rette for uorganisert aktivitet

I kommunen har vi mange anlegg for organisert aktivitet. Men vi ser og at den uorganiserte aktiviteten bør få sin plass i barn og unge sin kvardag, for ytterlegare å auke aktiviteten.

Dersom det i barn og unge sin nærleik ligg tilrette for aktivitet, så vert det nytta når det er plassert på riktig plass. Dette gjer at vi må tenke endå meir treffstad, og så legge aktiviteten der.

Tufteparken burde hatt element i sentrum som hadde synleggjort aktivitet og frista til å gjennomføre fleire av aktivitetane som ligg i Tufteparken. Ein ser positiv effekt av Klatresoppen og dei stativa nede ved elva. Stadig ungar og ungdom i uorganisert aktivitet der.

3.4.2 HANDLINGSMÅL II

Byggje og ruste opp eksisterande nærmiljøanlegg

I kommunen er det mange leikeplassar, balløkker, skuleplassar og andre møtestader i nærleiken av der folk er. Mykje av den uorganiserte leiken skjer på desse stadene og dei er svært viktige for trivsel og sosial aktivitet. Ei opprusting av desse stadene vert prioritert. Vidare må det planleggjast nærmiljøområde samstundes med opparbeiding av nye bustadfelt.

3.4.3 HANDLINGSMÅL III

Ruste opp eksisterande anlegg og område

Ved å auke breidda i tilbodet ved sentralidrettsanlegget, Trøimshallen og gymsalane i kommunen, får ein betre og meir fleksibel bruk av anlegga. Enkle ombyggingar, utvidingar og rehabilitering er betre enn kostbare nyanlegg.

Kommunestyret har vedteke å bidra til å få sendt søknad om VM på ski, Alpint 2025. Dette innebærer at ein må planlegge å sikre areal og infrastruktur for eit slikt arrangement.

3.4.4 HANDLINGSMÅL IV

Vidareutvikle nærområde og andre eigna område for friluftslivet

Det er viktig at folk som bur i Hemsedal har høve til å kome ut i naturen i nærmiljøet sitt. Eit mål med turvegprosjektet var at folk lett skulle ha tilgang til naturmark utan konflikt med utbyggingar og landbruksdrift. Folk i form-løypene er eksempel på slik tilrettelegging. Det er viktig at desse vert følgd opp etter som nye område vert bygd ut, dette gjeld både område til bustader, næringsområde og hyttefelt. Vidare at same omsyn blir tatt når det gjeld skiløyper og skileikområde.

Prosjektet Sykkelstamvegen i Hallingdal har skilta vegar som eignar seg for sykling. I

Hemsedal er det skilta veg på vestsida av Heimsila fram til Trøym. Frå Trøym har det vorte lagt til rette for, og skilta sykkelveg til Fagerset. Denne kan vi vidareføre over til Ål og til Lærdal. Saman med vegane over mot Lykkja og Valdres skal det lite til før Hemsedal har eit svært godt tilbod for syklistar.

Heimsila er ei svært populær fiskeelv og det er mange fine plassar for turgåarar langs elva. Det er viktig at ein legg til rette for ferdsel langs elva der dette er mogleg. I samband med turvegprosjektet og seinare med SMIL-midlar, er det restaurert fleire hengjebruer for å lette ferdsla. Det er mykje meir som kan gjerast. Særleg er det viktig at opprinneleg elvebreidd med vegetasjonsbeltet vert tatt omsyn til ved dyrking, byggjeprojekt og andre inngrep.

4 VERKEMIDDEL

4.1 Godkjenning av anlegg

Teknisk godkjenning av dei fleste idrettsanlegga vart frå 1987 delegert til kommunane. I Hemsedal er det byggesaksansvarleg på teknisk etat saman med kulturetaten som godkjenner anlegg. Den kommunale godkjenninga av planer for det einskilde idrettsanlegg omfattar følgjande idrettsfaglege og idrettspolitiske forhold:

- Anlegget må vere planlagt i samsvar med idretten sine krav og spesifikasjonar.
- Behovet for anlegget må kunne dokumenterast i denne planen og handlingsprogrammet for 2018-2029.
- Dei estetiske og miljømessige sidene ved planane må vere ivaretatt.
- Alle idretts og nærmiljøanlegg, må så langt det let seg gjera ha universell utforming.

Byggesaksansvarleg og kulturetaten kan gje naudsynt rettleiing.

4.2 Finansiering av utbyggingskostnader

Kommunen investerer i eigne anlegg og kan gje støtte til frivillige lag ved bygging av prioriterte anlegg. Denne planen prioriterer anlegg der ein skal kunne søkje om statleg og kommunal støtte. Ekstern finansiering vil vere avhengig av formålet med anlegget. Eigeninnsats i form av dugnad og sponsoravtalar er også viktige finansieringskjelder.

Økonomiplanen som kvart år vert rullert og vedtatt av kommunestyret fastset rammer for tilskot til private anlegg og kommunale investeringar til nyanlegg, rehabilitering og nærmiljøanlegg. Rammene

er retningsgjevande og kan endrast i samband med handsaminga av årsbudsjetta og seinare rulleringar av økonomiplanen.

4.2.1 STATLEG FINANSIERING

Spelemiddel vert årleg løyvd av Kulturdepartementet. Kulturetaten har informasjon om dei til ei kvar tid gjeldande reglementa.

Søknadsmengda på statlege middel overskrir langt den årlege tildelinga, og difor tek det ofte lang tid frå søknaden vert sendt til spelemiddel vert tildelt. Utbyggjar må difor rekne med å forskottere statleg støtte, med den ekstra kostnaden det inneber

4.2.2 ØKONOMISK RAMME FOR SPELEMIDLAR

Nærmiljøanlegg: Inntil 50 % av totalkostnadene, maks kr 600 000.

Ordinære anlegg og rehabilitering: Samla statleg tilskot kan ikkje overstige 50% av godkjent kostnad, maks grense. Det er fastsett særskilte maksimale tilskotsbeløp for fleire ulike anleggstyper. Sjå Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det kan også søkjast om tilskot til rehabilitering/utskifting/ombygging av anlegg etter bruk i 10 år.

4.2.3 FRILUFTSMIDDEL OG ANDRE TILSKOTSORDNINGAR

Miljøverndepartementet har tilskotsordningar til naturforvaltningstiltak. I tillegg kjem anna statleg og fylkeskommunal finansiering av spesielle tiltak. Kulturetaten vil prøve å ha oversikt over moglege søknadsadresser.

Kommunen får SMIL-midlar (spesielle miljøtiltak i landbruket) som ein også kan søke om tilskot frå.

4.3 Kommunale virkemidlar

Hemsedal kommune har eit sterkt ynskje om å bidra økonomisk til aktivitetar og anlegg som er prioriterte i planen. Grunna pressa kommuneøkonomi er det ikkje sett opp dei store summene med tilskot frå kommunen på den prioriterte lista. Likevel vil kommunen bidra så godt som han kan.

Kommunen løyver eit større beløp til Hemsedal utmarksservice som køyrer opp skiløyper og heldt i stand ein del av stigane. I tillegg har kommunen driftsutgifter til ulike bygg og anlegg over driftsbudsjettet til verksemda eigedom. Dette gjeld mellom anna Trøimshallen og garderobebygget.

Brøyting av parkeringsplassar vert teken over driftsbudsjettet til verksemda teknisk drift

Planen legg ikkje opp til andre ordningar enn dei som allereie finst. Kommunen sitt engasjement vil variere frå år til år. Storleiken på tilskota vil variere ut frå den økonomiske situasjonen og ut frå dei prosjekta som det vert søkt om. Tidlegare dekkja ofte kommunen og spelemidlane 1/3 kvar i tilskot. Den siste tredjedelen var det søkjer sjølv som stilte med. I dag er økonomien slik at det ikkje er sjølv sagt kor mykje kommunen kan gå inn med. Dette vert vurdert i kvart einskild tilfelle.

Det same gjeld for nærmiljøanlegg, der ein kan få spelemidlar til 50% av kostnadane. Den prioriterte oversikta viser kva kommunen er villige til å gi i tilskot, men det må vurderast i kvar sak om kommunen har midlar til dette. Kommunen kan difor ikkje gje nokon lovnad på desse midlane, før det er gjort eit vedtak i kvar einskild sak.

4.4 Drift og vedlikehald

Nyanlegg gir auka driftsansvar. Før ein vedtek ei investering er det viktig at det har vore ein gjennomgang av driftskonsekvansane. Driftsutgifter er utgifter til driftspersonale, oppvarming, lys,

vedlikehold, trygding, kommunale avgifter osv. Driftsinntekter vil vere tilskot frå ulike organisasjonar, utleige, sponsor/reklameinntekter, dugnadsinnsats mm. Det er viktig å avklare kven som er ansvarleg for drifta. Kva er kommunen sitt ansvar og kva skal brukarane gjere?

5 HANDLINGSPROGRAM 2013-2025

I handlingsprogrammet er prosjekta delt inn i følgjande grupper:

- **Utbygging av idrettsanlegg og friluftstiltak- ordinære anlegg**
- **Nærmiljøanlegg**
- **Rehabilitering av eksisterande anlegg**

Innanfor kvar anleggsgruppe er prosjekta oppført i prioritert rekkefølge. Dei anleggsprosjekta som er prioritert i perioden 2018 -2021 utgjør ei investering på knappe 17,5 mill kroner. (må korrigerast etter søknadsfristens utløp) Dette er planlagt finansiert på følgjande måte:

- Kommunale investeringar
- Tilskot frå spelemidlane, evt tilskot frå friluftsmidlar
- Eigenkapital frå laga og dugnadsinnsats
- Tilskot/gåver/rabattar frå andre

All investering er føreslått under føresetnad om tildeling av statlege midlar og privat finansiering i følge forslag stilt av lag/foreining. I den vidare prioriteringa er kommunen sine hovudmål og handlingsmål følgt. Denne planen erstattar ikkje handsaming etter plan- og bygningsloven for det ein skilde prosjekt.

Til slutt er det tatt med ei ikkje-prioritert liste over innmelde anleggsbehov som ligg 4-12 år fram i tida, eller lenger fram i tid.

Eventuell endring i dei økonomiske føresetnadene og status for prosjekta vert teke opp i samband med økonomiplanen (den fireårige handlingsprogrammet) og det årlege budsjettarbeidet. Løyvde midlar som vert frigitt ved endringar i framdrifta for det ein skilde prosjekt kan omdisponerast til å gjennomføre andre prosjekt.

6 VEDLEGG

1. Prioritert handlingsprogram 2018- 2021
2. Uprioritert handlingsprogram 2018- 2029
3. Anleggsoversikt i Hemsedal kommune m/kart